

כמה צריך האדם להיות נזהר בקדושת בית המדרש!!!

משוחררת ונינוחה, מבלי להיות במצב של מתח, פחד וחרדה, לא שייך במציאות שלא ייכשל באיסור שבת. ולדברי החרדים נצטוונו ע"ז במצוה מיוחדת, לירא מן השבת.

"הוא הדין בענין 'כבוד שבת', שכבר נהגו כל ישראל לעשות הכנות רבות במאכלים ובלבוש והכנות הבית לכבוד שבת, ולפעמים בערב שבת נכנסים למתח וחרדה מרוב דקדוק הדברים, אבל באמת הזהירות הזו היא מצוה בתורה הכוללת שתי מצוות, מורא שבת ומורא שמים, שהיא העליונה שבמדרגות."

"הוא הדין בענין 'מורא מקדש', לא די במה שייזהר האדם שלא להקל ראשו ולדבר דברים בטלים בבית הכנסת, כי אם הוא במצב נוח ומשוחורר, ומרגיש כמו בבית, בקל ייכשל במורא מקדש כאשר יראה אנשים משוחחים איזו שיחה בטלה וכד', אלא יהיה בבית הכנסת בהרגשה של פחד ומתח, הנה זה בית ה', הרי השכינה שורה כאן."

"או אז, יביט עליו הקב"ה באהבה וחיבה וימלא כל משאלותיו, כמו שנאמר וְאֵל זֶה אֲבִיט אֶל עֲנִי וְנִכַּח רוּחַ וְחָרַד עַל דְּבָרַי (ישעיהו סו, ב). עכ"ד."

« קדושה ויראת שמים מדבקות...!!! »

והנה, נתבאר בדברי הרמב"ן הנ"ל, ששלושת מצוות הללו, נחשבים לאבות המצוות, היינו יסודות של כל המצוות כולם, ושעל ידם אפשר בקל להגיע לקיים שאר המצוות, ועל ידם יש בכח ישראל הנמכר לנכרי להינצל מהסכנה הרוחנית האורבת לו בבית הנכרי מלהיטמע בביתו במשך שהות עבודתו אצלו.

אולם צריך להתבונן בדברי הרמב"ן, דלכא' מאיזה טעם ייחשב מורא מקדש למצוה יסודית כ"כ ומ'אבות' המצוות כלשונו. בשלמא 'עבודה זרה' ו'שבת' שהם מצות יסודיות ועמודי האמונה שעליהם נשענים כל התורה כולה, שהרי עבודה זרה היא מצות אמונה במציאות ה' ושמירת שבת מהותה האמונה בחידוש העולם, נחא, אולם מצות מורא המקדש הוא לכא' מצוה פרטית כמו כל שאר תרי"ג המצוות.

והנה, במצוות מעשר שני נאמר, וְאָכַלְתָּ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר לְשֹׁכֵן שְׁמוֹ שֶׁם מַעֲשֵׂר דְגָנְךָ תִּירֹשֶׁךָ וְיִצְהָרְךָ וּבְכַרְתָּ בְּקֶרֶךָ וְצֹאנְךָ לְמַעַן תִּלְמַד לִירְאָה אֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כָּל הַיָּמִים (דברים יד, כג), וגם בכאן נשאלת השאלה איך לומדים ליראה את ה' אלקיך על ידי אכילת המעשר שני במקום אשר יבחר.

אלא הגמ' אומרת (בב"ב כא.) "התקינו שיהיו מושיבין מלמדי תינוקות בירושלים, מאי דרוש כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלם (ישעיהו ב, ג), ומבואר בדברי התוס' (שם ד"ה כי מציון וכו') בזה"ל: "...לפי שהיה רואה קדושה גדולה, וכהנים עוסקים בעבודה, היה מכוון לבו יותר ליראת שמים וללמוד תורה, כדדרשינן בספרי לְמַעַן תִּלְמַד לִירְאָה וְגו', גדול מעשר שני שמביא לידי תלמוד, לפי שהיה עומד בירושלים עד שיאכל מעשר שני שלו יהיה רואה שכולם עוסקים במלאכת שמים בעבודה, היה גם הוא מכוון ליראת שמים ועוסק בתורה", עכ"ל התוס'.

וכעין זה כתוב ברמב"ן (דברים שם) וז"ל: "ועתה באר, כי הוא יחייב לעשר

« ג' מצוות שבתורה שהן ה'אבות' של המצוות

פרשתינו מסתיימת בפסוקים לא תעשו לכם אֱלִילִים וְגו', אֶת שַׁבְּתוֹתַי תִּשְׁמְרוּ וּמִקַּדְשֵׁי תִירְאוּ אֲנִי ה' (ויקרא כו, ב). ורש"י הק' מביא את דברי התורת כהנים (פרק ט, ו) שמבאר את סמיכות הפסוקים לפרשת ישראל הנמכר לעכו"ם שכתוב בפרשה לפני כן, וז"ל: "...כנגד זה הנמכר לגוי הכתוב מדבר, שלא יאמר הואיל ורבי עובד עבו"ז אף אני אעבוד ע"ז, הואיל ורבי מגלה עריות אף אני אגלה עריות, הואיל ורבי מחלל שבת אף אני אחלל שבת, ת"ל 'לא תעשו לכם אֱלִילִים' את שבתותי תשמורו' ומקדשי תיראו', הזהיר כן הכתוב על המצוות, ע"כ לשון התורת כהנים.

ומבאר הרמב"ן את דבריו, וכותב: "ופירושה, שהזכיר הכתוב עבודה זרה ושבת, שיהיה בהן העבד הנמכר לגוי, ומורא המקדש, שיבא שם ברגלים ויירא ממנו, והוא הדין לכל המצוות, אבל הזכיר אלה שהן אבות, ללמד על כולן וכו'". עכ"ל הרמב"ן.

ומבואר בדבריו, שיש שלש מצוות שנחשבין ל'אבות', והם מלמדים על הכלל כולו יצא, על כל שאר המצוות. והם מצוות עבודה זרה, שבת, ומורא מקדש.

והנה, בספר יראים לרבי אליעזר ממיץ זצ"ל, מבעלי התוספות, ישנם כמה חידושים להלכה בפירוש מצוות אלה. בסי' ת"ט כתב בענין מורא מקדש ויראת מאלקיך בזה"ל: "צוה בהיכנס אדם למקדש או בבית הכנסת או לבית המדרש שינהג בהם מורא וכיבוד, לא ממקדשי אתה ירא אלא ממי שהזהיר על המקדש", עכ"ל. היינו ששיטת היראים היא, שמצוות מורא מקדש נוהגת מדאורייתא גם בבית הכנסת וגם בבית המדרש.

ובסי' ת"י כתב בענין מורא שבת, בזה"ל: "כשם שצוה הבורא ב"ה לתת מורא וכיבוד למקדש, כך צוה לתת לשבת, שהרי הוקשו זה לזה, דכתיב אֶת שַׁבְּתוֹתַי תִּשְׁמְרוּ וּמִקַּדְשֵׁי תִירְאוּ (שם). ומהו מורא שבת, שיחשוב אדם בלבו לכבד את השבת ולשמור ולהיות חרד על הדבר, ולא משבת אתה ירא אלא ממי שהזהיר על השבת", עכ"ל. ודבריו נפלאים ומחודשים הם להלכה, שלא די לשמור את השבת אלא צריך לפחד מקדושת השבת.

« איך 'חרדים' מהשבת קודש...?? »

הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל (בספרו תפארת שמשון), מבאר במתק לשונו וכדרכו בקודש את הענין של להיות חרד על הדבר, וכותב בזה"ל: "מתבאר בדברי מסילת ישרים בענין יראת חטא (פרק כ"ד), וז"ל: 'שיהיה האדם ירא ודואג תמיד על מעשיו פן נתערב במ איזה שמץ חטא, או פן יהיה שם איזה דבר קטן או גדול שאינו לפי גודל כבודו ית' ורוממות שמו', עכ"ל המסילת ישרים."

"ומובן מאוד הצורך לירא מפני קדושת שבת קודש, באשר הלכות שבת הן כל כך ארוכות, מפורטות ודקות, כידוע לכל אחד, אשר על כל תנועת יד לא נכונה ולא זהירה, עלולים להיכשל באיסור שבת החמור, אם זה מוקצה או בורר, סוחט או מבשל, במטבח, בבית, ברחוב וכו', אין לך מצוה בתורה הכוללת כל תנועה ותנועה של האדם על כל צעד ושעל כמצוות שבת השבת, עד שבאמת מי שמסתובב בשבת בהרגשה

ישראל, את הנפוצה בגולה, רועה בגנים של אחרים ויושבת בבתי כנסיות ובבתי מדרשות. חברים מקשיבים לקולך, מלאכי השרת חברים, בני אלקים דוגמתך, מקשיבים ובאים לשמוע קולך בבתי כנסיות, השמיעני, ואחר כך יקדישו הם, שנאמר בְּרֵן יַחַד כּוֹכְבֵי בֶקֶר (איוב לח, ז), אלו ישראל, ואחר כך וַיִּרְעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹקִים (איוב לח, ז), "עכ"ל.

וכמה מהמוסר ופחד גדול יפול על האדם בראותו אלו הדברים הקדושים בבואו לביהכ"נ ובבתי מדרשות, שישמור פיו ולשונו שלא ידבר בהם שום דיבור חוץ מתורה ותפלה, והקב"ה בעצמו מזהיר לישראל על זה ואומר להם, ראה איך אתה צריך לשמור פיך שלא תדבר דברים אחרים, כי מלאכי השרת חברים בני וכו' מקשיבים ובאים לשמוע קולך בבתי כנסיות וממתנינים על ישראל לקדש שמו יתברך ואחר כך יקדישו הם.

בספה"ק ראשית חכמה, מביא מספר **מעלות המדות** בענין זהירות בקדושת ביהמ"ד, וז"ל: "צאו וראו כמה גדול המתפלל בביה"כ, שכך אמרו חז"ל (ירושלמי ברכות פ"ה) 'כל המתפלל בביה"כ כאילו מקיפו חומה של ברזל, ולא עוד אלא שתפלתו מתקבלת לרצון כאילו הקריב מנחה טהורה כענין שנאמר כַּאֲשֶׁר יִבְיֵאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַמִּנְחָה וגו' (ישעיהו סו, ט). וכל המשכים ומעריב להתפלל בביה"כ כאילו מקבל פני שכינה, שנאמר אַךְ צִדִיקִים יוֹדוּ לְשִׁמְךָ יִשְׁבוּ יִשְׂרָיִם אֶת פְּנֵיךָ (תהלים קמ, ט)."

"ואין העולם מתקיים אלא בזכות בתי כנסיות ובתי מדרשות, דתנא דבי אליהו בכל יום ויום מלאכי חבלה יורדין מלפני הקב"ה לחבל את כל העולם כולו, שאילמלא בתי כנסיות ובתי מדרשות שהן יושבין ועוסקין בהן בתורה ובמצוות היו מחבלין אותו מיד, שנאמר מִדֹּעַ בְּאֵתֵי וְאֵין אִישׁ (ישעיהו ג, ב)."

"הואיל ובתי כנסיות חביבין כל כך לפני המקום שמשרה שכינתו בתוכן וקראן מקדש מעט, ע"כ צריך לו לאדם לעמוד בביה"כ באימה וביראה ברמת ובזיע, ובדעת נוחה כאדם העומד לפני המלך כדי שתתקבל תפלתו לרצון לפני המקום."

"ואל יכנס בתוכה מתוך קלות ראש ועזות פנים ופריצות ומתקוטט שם עם הבריות, שאם עשה כן נוח לו שלא הלך שם להתפלל, ולא עוד, אלא שגורם לשכינה שתסתלק מישראל וגורם להם לבתי כנסיות שיחרבו, כענין שנאמר לכו כי לכו נא אל מקומי אשר בשילו אשר שכנתי שמי שם בראשונה וראו את אשר עשיתי לו מפני רעת עמי יִשְׂרָאֵל (ירמיהו ז, יב), אם במשכן שילה נאמר כן, כל שכן בבתי כנסיות."

"לכן בני, הואיל שהקב"ה חפץ בתפלתנו של ישראל וביותר מי שמתפלל בבתי כנסיות עם הצבור, כשתקומו ממטותיכם הוו זהירין וזריזין לנקות עצמיכם מכל טומאה וטינוף, ותלכו לביהכ"נ ותפנו לבבכם מכל שאר העניינים והעסקים ושאר הבלי העולם כדי שלא יטרידו אתכם המחשבות ויבלבלו אתכם בתפלותיכם. והשתדלו להתפלל כל תפילותיכם בעונתן וסדרן. תקראו ק"ש שחרית וערבית בעונתה כדי שיקבל הקב"ה תפלותיכם לרצון, ותזכו לראות במהרה ביאת המשיח, כענין שנאמר וַהֲבִיאֹתִים אֶל הַר קָדְשִׁי וגו' (ישעיהו נג, ז), למען רחמיו ישמע את קולנו ויקבל ברחמים וברצון את תפלתנו אמן, "עכ"ל.

ולכן כמה אנו צריכין לקבל פחד על הגזירה הגדולה והנוראה שפקד אותנו, שהקב"ה נטל מכלל ישראל הזכות לילך לבית המדרש להתפלל בציבור, וזה צריך להתעורר לנו השתוקקות גדול לחזור להתפלל בבית המדרש. ואם הקב"ה יראה שכלל ישראל יש להם השתוקקות להתפלל בבית המדרש וכאשר נצעק 'למה נגרע' שאנחנו לא יכולין להתפלל בבית המדרש, בוודאי יחזיר לנו הקב"ה לבית המדרש כדחזינו אצל פסח שני, שזוהי המצוה היחידה שיש לה תשלומין, והכל מחמת הצעקה שמעומק הלב של 'למה נגרע'.

כל תבואת זרעך, שיאכל אותו הוא עצמו ובניו לפני השם, למען תלמד ליראה את השם, כי הכהנים והשופטים העומדים שם לפני השם מורי התורה ילמדוהו יראתו ויורוהו התורה והמצוות וכו'". וכן מבואר בדברי האבן עזרא שם שכ' בזה"ל: "למען תלמד, הטעם, כי כאשר תלך אל מקום הכבוד, שם ילמדוך, וטעם שנית להיות למען תלמד כטעם עֲגָלָה מְלַמְּדָה (הושע י, א), והטעם רגילות, והוא הישר בעיני'".

מבואר מכל הפירושים, שעצם הימצאותו של האדם במקום שכל כולו הנהגת יראת שמים ומורא מקדש, מקום שהולכים בו באימה וביראה ורועה מלפני ה', וכולם עוסקים במלאכת שמים ובעבודה, יש בזה השפעה אדירה ובלתי רגילה על האדם, ללמוד ליראה את ה' אלקיך כל הימים.

ועי' ברבינו יונה (אבות פ"א סוף משנה א') שכתב שכל המצוות תכליתן יראת ה', וז"ל: "הנה כי דברי חכמים ז"ל יסודות ואילנות ליראת שמים, שהיא עיקר העולם, ויסוד המעלה, וכל המצוות כולם פרפראות אליה".

מעתה מובן שפיר למה הכליל הרמב"ן את מצוות מורא המקדש כאחד מאבות המצוות, מכיון שהיא מצוה המקנה לאדם יראת שמים באופן עמוק ומיוחד, שמשפיע על קיום כל המצוות כולן.

« המקומות המקודשים בגלות - הם בתי כנסיות ובתי מדרשות »

והנה צריך לדעת שכל מה שדיברנו עד הלום אין זה רק הלכתא למשיחא, אלא הדבר נוגע לכל אחד ואחד בכל יום ויום, והוא ע"פ מה שכ' **הספורני** (כו, ב) בזה"ל: "ומקדשי תיראו, המקומות המקודשים בגלות והם בתי כנסיות ובתי מדרשות, אף ע"פ שחרב בית המקדש, נאמרו וְאֶהֱי לָהֶם לְמִקְדָּשׁ מְעַט (יחזקאל יא, טז), ואמרו ז"ל (מגילה כט). אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות, "עכ"ל.

וכן כתב **הריב"ש** (שו"ת הריב"ש סי' תקי"ח) וז"ל: "מעת הוסר התמיד שהיה כופר נפשותינו, לכלה ולהתם חטאת בעבודתינו, לא עזבנו אלקים והשאיר לנו ברכה, עבודה שבלב זו תפילה. ומעת גלה כבוד מבית קדשינו ותפארתינו הנה בית תפילה יקרא מקדש מעט, ונאספו שמה בני עם אלקי אברהם, לתת כבוד לשמו, ונקדש בכבודו, לקיים מה שנאמר וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (ויקרא כב, לב), "עכ"ל. וכן כתב להדיא במהרי"ק (קסא) שבית הכנסת יש בו קדושת בית המקדש.

נמצא לפי"ז שכאשר אדם נכנס בפתחו של בית הכנסת או בית המדרש, עליו להיזכר במצוה זו - שהיא מ'אבות' המצוות - ובהשפעתו הגדולה עד למאד, ושברגעים אלו שהוא נמצא במקום קדוש כזה, יכול לקנות לעצמו שפע עצום של יראת שמים וקדושה שכ"כ נצרכת להאדם, והוא תכלית של כל התורה כולה. והוא הוא המקום שהשכינה שוכנת בו מאז שחרב בית המקדש.

ולכן כמה צריך האדם לזיזה להתנהג בדיני 'מורא מקדש', וח"ו לא להפוך את מקומות הקדושים הללו, למקום חולין וקלות ראש ודברים בטלים, ובמקום שיעלה ויתעלה ממורא מקדש מעט לקנות יראת שמים, הרי יכול ח"ו לגרום להיפך.

« זהירות בקדושה ביהמ"ד מגינה על כלל ישראל!!! »

כתב הרד"ק על הפסוק וְאֶהֱי לָהֶם לְמִקְדָּשׁ מְעַט (שם), וז"ל: "שכשהם יתפללו שם, אני מצילם מיד אויביהם שלא יעשו בהם כלה". כלומר, שהשמירה על עם ישראל מפגיגועים ואסונות, זה לפי מידת זהירותם בכבוד ובקדושת ביהמ"ד, וכשמדברים ומזלזלים בקדושתם, ח"ו השמירה מעם ישראל הולכת.

וכן כתב **ברש"י** בסוף שיר השירים, עה"פ הַיּוֹשֶׁבֶת בְּגַנִּים חֲבָרִים מְקַשְׂבִים לְקוֹלְךָ הַשְּׁמִיעֵנִי (שיר השירים ה, ג), בזה"ל: "הקב"ה אומר לכנסת